

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
У КРАГУЈЕВЦУ

Број	08.03.2021
Опис	05 2461

1. Одлука Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу

Одлуком Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-03-90/27 од 10.02.2021. године, именовани су чланови Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидаткиње **Невене Игрутиновић** под називом:

Утицај перцепције болести и телесног изгледа на механизме превладавања болести пацијенткиња са карициномом дојке

На основу одлуке Већа за медицинске науке формирана је Комисија у саставу:

1. проф. др Драгана Игњатовић Ристић, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник
2. доц. др Александар Даговић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Клиничка онкологија, члан
3. доц. др Чедо Миљевић, доцент Медицинског факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Психијатрија, члан

На основу увида у приложену документацију, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу следећи:

2. Извештај Комисије о оцени научне заснованости теме

Кандидаткиња **Невена Игрутиновић** испуњава све формалне услове предвиђене Законом о високом образовању и Статутом Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за пријаву теме докторске дисертације.

2.1. Кратка биографија кандидаткиње

Невена Игрутиновић рођена је у Крагујевцу 28.02.1992. године. Основне академске студије психологије на Филозофском факултету Универзитета у Београду уписала је 2010. године. Студије је завршила 2014. године на модулу Клиничка психологија. Мастер академске студије психологије, модул Клиничка психологија, уписала је 2014. године на Филозофском факултету Универзитета у Београду. Мастер академске студије завршила је 2016. године. Школске 2016/2017. године уписала је Докторске академске студије на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, изборно подручје Превентивна медицина. Едуковала се у области Рационално-емотивне бихејвиоралне терапије, и поседује сертификат напредног нивоа РЕБТ.

У периоду 2015-2016. године била је запослена на позицији психолога у Развојном саветовалишту, Службе за здравствену заштиту предшколске деце, Дома здравља Крагујевац. Након тога, у периоду 2016-2017. радила је на позицији психолога на Одељењу за неуропедијатрију, на Клиници за педијатрију, Клиничког центра Крагујевац. Од 2019. године запослена је на Одељењу за хемато-онкологију Клинике за педијатрију, Клиничког центра Крагујевац.

Волонтер је у Националном удружењу родитеља деце оболеле од рака.

2.2. Наслов, предмет и хипотезе докторске тезе

Наслов: „Утицај перцепције болести и телесног изгледа на механизме превладавања болести пацијенткиња са карциномом дојке“

Предмет: Утврђивање учесталости различитих механизма превладавања болести и њених последица код пацијенткиња које су оболеле од карцинома дојке, као и фактора који предвиђају израженост ових механизма.

Хипотезе:

- Најзаступљенији механизми превладавања болести и њених последица биће борбеност и препуштање судбини.
- Са негативнијим доживљајем болести биће повезана већа склоност безнадежности, као механизма превладавања болести.

- Жене које показују већу обесхрабреност поводом својих телесних промена прибегаваће когнитивном избегавању, анксиозној преокупацији или безнадежности, као механизмима превладавања болести.
- Показаће се повезаност између социо-демографских и клиничких карактеристика са механизмима превладавања болести, степеном у ком се болест доживљава као претећа, и обесхрабрености поводом опажених промена у телесном изгледу.

2.3. Испуњеност услова за пријаву теме докторске дисертације

Рад у ком је кандидаткиња Невена Игрутиновић први аутор у процесу је објављивања, чиме је испунила услов за пријаву докторске тезе:

- **Igrutinović N, Batinić B, Mihajlović G.** The correlations among severity of depression, level of observed expressed emotions, perceived social support and psychosocial functioning in patients with unipolar depression. *Ser J Exp Clin Res.* 2020; doi: 10.2478/sjecr-2020-0048. M51

2.4. Преглед стања у подручју истраживања

Карцином дојке чини око 30% свих карцинома код жена и један је од најчешћих узрока обољевања и умирања жена. Дијагностиковање карцинома дојке изразито је стресно по особу, што се може манифестовати смањеном могућношћу суочавања са стресором и довести до развоја различитих психичких тегоба, које су тесно повезане са соматским симптомима. Без обзира на напредак у дијагностиковању и третману ове болести, оболеле жене и даље се суочавају са различитим последицама болести. Анксиозни симптоми, депресија, незадовољство, туга, порицање, безнадежност, обесхрабреност, промене у телесном изгледу и сексуални проблеми, само су неке од тешкоћа са којима се носе оболеле жене. Показано је да негативна перцепција болести утиче и на страх од поновног јављања болести, као и на квалитет живота оболелих жена.

Имајући у виду негативне психичке последице дијагностиковања карцинома, поставља се питање механизма превладавања болести којима се особа користи у том процесу. Показано је да на квалитет живота оболелих у великој мери утиче и то колико се активно суочавају са последицама болести, без обзира на њену озбиљност.

Обзиром да постоји значајан утицај едуковања пацијенткиња оболелих од карцинома дојке на смањење нивоа анксиозности и депресивности код оболелих жена, планираним истраживањем додатно се настоји указати на значај психолошког праћења и саветовања оболелих жена у току дијагностиковања и лечења, што подразумева

изградњу холистичког приступа у лечењу. Познавање начина на који пацијенткиња посматра своју болест додатно ће помоћи медицинским радницима да разумеју њена осећања и понашања и да томе прилагоде свој приступ и начин лечења.

2.5. Значај и циљ истраживања

Циљ истраживања: Главни циљ ове студије је утврђивање учесталости различитих механизма превладавања болести и њених последица, код пацијенткиња које су оболеле од карцинома дојке, као и фактора који предвиђају израженост ових механизма.

Значај истраживања: Планирано истраживање биће од помоћи у разумевању последица карцинома дојке као комплексне болести и њеног утицаја на психичко, емоционално и социјално функционисање оболелих жена. Стицање увида у психолошке потребе, емоционалне тегобе и начине на које жене оболеле од карцинома дојке покушавају да се изборе са дијагнозом и лечењем, може допринети даљем развоју психоонкологије, стварању мултидисциплинарних тимова и изградњи адекватног биопсихосоцијалног приступа лечењу, као и примени психолошких мера усмерених ка превенцији очекиваних психосоцијалних тешкоћа.

2.6. Веза са досадашњим истраживањима

На доживљај личног незадовољства оболелих жена утиче и начин на који посматрају и доживљавају своје тело, те је емпиријски показано да пацијенткиње немају поуздања у свој телесни изглед, нарочито оне које су биле подвргнуте мастектомији, што у великој мери утиче на квалитет њиховог живота и што може довести до негативних и деструктивних размишљања. Обзиром да одређена истраживања показују да се перцепција болести оболелих од карцинома дојке током времена мења, потребно је дати на значају испитивању те перцепције и доживљају болести код пацијенткиња. Показано је и да жене које свој телесни изглед опажају позитивно имају тенденцију ка рационалном прихватању болести, насупротив жена незадовољних својим телесним изгледом, које су у већој мери склоне избегавајућим механизмима превладавања болести. Такође, показана је разлика у механизмима превладавања болести које оболеле од карцинома дојке користе у односу на механизме које користе оболели од других малигнитета, те је показано да пацијенткиње са карциномом дојке наглашавају значај прихватања болести и укључивање физичке активности.

2.7. Методе истраживања

2.7.1. Врста студије

Истраживање ће имати дизајн корелационе студије пресека, а подаци ће бити прикупљени проспективно.

2.7.2. Популација која се истражује

Студијска популација обухватиће пацијенткиње са дијагностикованим карциномом дојке. Испитанице ће бити упознате са процедурама испитивања усменим и писменим путем, а у студију ће бити укључене све пунолетне пацијенткиње које потпишу информативни пристанак. Осим тога, услови за учешће у истраживању су: дијагностикован карцином дојке, примењена хируршка интервенција, одсуство других малигних болести, као и одсуство психијатријских болести.

2.7.3. Узорковање

Селекција испитаница за учествовање у истраживању обавиће се у Центру за онкологију и радиологију Клиничког центра Крагујевац. Испитанице ће усменим и писаним путем бити обавештене о процедури прикупљања података и циљу истраживања, након чега ће потписати информативни пристанак. Испитивање ће се обавити у амбулантама и дневној болници. Оствариће се договор са онкологом који ће по потреби сарађивати током спровођења испитивања. Истраживање ће се придржавати правила Хелсиншке декларације и Добре клиничке праксе, а добијено је одобрење Етичког комитета Клиничког центра. Дужина трајања студије ће бити до тренутка неопходног да се прикупи одговарајући број пацијенткиња предвиђен на основу израчунавања снаге студије (временски оквир 6-8 месеци).

2.7.4. Варијабле

Главну зависну варијаблу представљају скорови, односно категорије механизма превладавања болести и њених последица, добијених преко *The Mini-Mental Adjustment to Cancer* скале. У зависности од типа анализе и циља истраживања, ова варијабла ће бити изражена или као континуирана (кроз скор за сваки механизам превладавања) или као категоријска (категорије механизма превладавања којима доминантно припадају реакције пацијенткиња). Пет механизма превладавања који су издвојени су: борбеност, препуштање судбини, анксиозна преокупација, когнитивно избегавање и безнадежност.

Главне независне варијабле представљаће: степен обесхрабрености поводом телесног изгледа (изражена кроз скор на скали *Body image scale*) и степен у ком испитанице болест доживљавају као претећу (изражена кроз скор на скали *Brief Illness Perception Questionnaire*).

Збуњујуће варијабле представљаће: социо-демографски подаци: старост пацијенткиње у годинама, ниво образовања (са категоријама: завршена основна школа, средња школа, виша школа или факултет), запосленост (запослена, незапослена, у пензији), брачни статус (са категоријама: удата, неудата, разведена и удовица), број деце (без деце, једно дете или двоје и више деце), постојање малигних болести у породици оболеле. Коначно, у студији ће бити прикуљени и подаци о болести и лечењу: дужина лечења, стадијум у ком је болест дијагностикована (четири стадијума), постојање метастаза, постојање лимфедема, тип примењене хируршке интервенције и тип примењеног третмана до тренутка испитивања (радиотерапија, хемиотерапија).

2.7.5. Инструменти

У истраживању биће коришћени следећи инструменти за које је добијена писана сагласност аутора:

- The Mini-Mental Adjustment to Cancer - Mini-MAC (Watson et al., 1994),
- Body image scale - BIS (Hopwood et al., 2001),
- Brief Illness Perception Questionnaire; BIPQ (Broadbent et al., 2006),
- Упитник социодемографских карактеристика испитаница.

2.7.6. Снага студије и величина узорка

Употребом статистичког програма *G*Power* за t-тест, уз прихваћене вредности вероватноће грешке првог типа $\alpha=0,05$, снаге студије од 0,95, укупна величина узорка процењена је на 220 испитаница.

2.7.7. Статистичка обрада података

За утврђивање повезаности између независних и зависних варијабли, у зависности од нормалности дистрибуције добијених података, користиће се адекватна корелациона анализа, а за утврђивање разлика између варијабли анализа варијансе или *Kruskal-Wallis* тест. Коначно, за утврђивање предиктивних вредности издвојених варијабли за скорове на скали механизма превладавања болести и њених последица користиће се линеарна регресиона анализа. Вредност вероватноће за све тестове биће мања од 0,05. Резултати

ће бити приказани графички и табеларно. Подаци ће бити анализирани коришћењем статистичког програма SPSS верзија 20.

2.8. Очекивани резултати докторске дисертације

Очекује се да ће истраживање утврдити заступљеност употребе механизма превладавања болести и њених последица код жена оболелих од карцинома дојке. Такође, очекује се да ће бити извршена дескрипција начина на које се пацијенткиње са карциномом дојке суочавају са опаженим променама у свом телесном изгледу, као и утврдити степен у ком своју болест доживљавају као угрожавајућу, као и утицај који ове две варијабле могу имати на механизме превладавања болести које особа примењује. Такође, показаће повезаност између одређених социо-демографских и клиничких карактеристика са свим претходно споменутиим варијаблима.

Планирано истраживање може бити значајно у разумевању последица карцинома дојке као комплексне болести и њеног утицаја на психичко, емоционално и социјално функционисање погођених жена. Не постоји велики број истраживања која се баве овом темом, стога је неопходно истражити наведене варијабле и њихов могући међусобни утицај, као и проверити применљивост резултата већ постојећих истраживања. Обзиром да постоји значајан утицај едуковања пацијенткиња оболелих од карцинома дојке на смањење нивоа анксиозности и депресивности код оболелих жена, планираним истраживањем додатно се настоји указати на значај психолошког праћења и саветовања оболелих жена у току дијагностиковања и лечења, и изградњу холистичког приступа у лечењу.

2.9. Оквирни садржај докторске дисертације

Карцином дојке чини око 30% свих карцинома код жена и један је од најчешћих узрока обољевања и умирања жена. Дијагностиковање карцинома дојке изразито је стресно по особу, што се може манифестовати смањеном могућношћу суочавања са стресором и довести до развоја различитих психичких тегоба, које су тесно повезане са соматским симптомима. С тим у вези главни циљ студије је утврђивање учесталости различитих механизма превладавања болести и њених последица код пацијенткиња које су оболеле од карцинома дојке, као и фактора који предвиђају израженост ових ~~механизма~~. Истраживању ће се обавити у Центру за онкологију и радиологију Клиничког центра Крагујевац, на узорку пацијенткиња са дијагностикованим карциномом дојке код којих је примењен неки вид хируршке интервенције. У студији ће

бити коришћени следећи упитници: *The Mini-Mental Adjustment to Cancer*, којим се испитују когнитивни и бихејвиорални одговори на дијагнозу карцинома дојке; *Body image scale*, чији је циљ испитивање степена у ком се оболеле жене осећају обесхрабрено и забринуто поводом опажених телесних промена након хируршке интервенције; *Brief Illness Perception Questionnaire* за процену последица, трајања болести и степена контроле које испитанице имају над болешћу; и упитник за прикупљање социометријских података, посебно конструисан за потребе ове студије. Планирано истраживање може бити од додатне помоћи у разумевању последица карцинома дојке као комплексне болести и њеног утицаја на психичко, емоционално и социјално функционисање погођених жена.

3. Предлог ментора

За коменторе ове докторске дисертације предлажу се проф. др Горан Михајловић, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Психијатрија, и проф. др Дарко Хинић, ванредни професор Природно-математичког факултета Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Општа психологија.

Проф. др Горан Михајловић и проф. др Дарко Хинић поседују стручне и научне компетенције које су комплементарне са предметом истраживања и испуњавају услове за коменторе докторских дисертација у складу са стандардом 9. за акредитацију студијских програма докторских академских студија на високошколским установама.

3.1. Компетентност ментора

Радови проф. др Горана Михајловића:

- Simić-Vukomanović I, Mihajlović G, Milovanović D, Kocić S, Radević S, Đukić S, Vukomanović V, Đukić-Dejanović S. The impact of somatic symptoms on depressive and anxiety symptoms among university students in central Serbia. *Vojnosanit Pregl.* 2018; 75(6): 582-8.
- Mihajlović G, Vojvodić P, Vojvodić J, Andonov A, Hinić D. Validation of the Montgomery-Asberg Depression Rating Scale in depressed patients in Serbia. *Srp Arh Celok Lek.* 2021; doi: 10.2298/SARH200401004M
- Vojvodic J, Mihajlovic G, Vojvodic P, Radomirovic D, Vojvodic A, Vlaskovic-Jovicevic T, Peric-Hajzler Z, Matovic D, Dimitrijevic S, Sijan G, Roccia MG. The impact of

immunological factors on depression treatment–relation between antidepressants and immunomodulation agents. *Open Access Maced J Med Sci.* 2019; 7(18): 3064.

- Simić-Vukomanović I, **Mihajlović G**, Kocić S, Đonović N, Banković D, Vukomanović V, Đukić-Dejanović S. The prevalence and socioeconomic correlates of depressive and anxiety symptoms in a group of 1,940 Serbian university students. *Vojnosanit Pregl.* 2016; 73(2): 169-77.
- Đukić-Dejanović S, Lečić-Toševski D, **Mihajlović G**, Borovčanin M, Simić-Vukomanović I. Pharmacotherapeutical possibilities in mental disorders: current status in Serbia. *Srp Arh Celok Lek.* 2011; 139(suppl. 1): 10-3.
- Lopičić Z, Gajić T, **Mihajlović G**, Stamatović-Gajić B. Dynamic pharmacotherapy: A relationship between psychotherapy and drug. *Vojnosanit Pregl.* 2008; 65(8): 639-44.
- Jovanović VR, Hinić D, Džamonja-Ignjatović T, Stamatović-Gajić B, Gajić T, **Mihajlović G**. Individual-psychological factors and perception of social support in burnout syndrome. *Vojnosanit Pregl.* in press doi: 10.2298/VSP190820004J

Радови проф. др Дарка Хинића:

- Stolić D, Stolić M, Ignjatović-Ristić D, Jovanović M, Čertić B, **Hinić D**. Structure of the attitudes towards cosmetic procedures acceptance. *Srp Arh Celok Lek.* 2019; 147(9-10): 600-6.
- Stolić M, Ignjatović-Ristić D, Jović M, Jeremić J, **Hinić D**, Jovanović M, Stolić D. Body image dissatisfaction, temperament traits, and self-esteem in patients with multiple minimally invasive cosmetic procedures. *Srp Arh Celok Lek.* 2019; 147(1-2): 59-64.
- Jaredić B, **Hinić D**, Stanojević D, Zečević S, Ignjatović-Ristić D. Affective temperament, social support and stressors at work as the predictors of life and job satisfaction among doctors and psychologists. *Vojnosanit Pregl.* 2017; 74(3): 241-8.
- Jovičić M, **Hinić D**, Drašković M, Obradović A, Nikić-Đuričić K, Rančić N, Perković-Vukčević N, Ristić-Ignjatović D. Psychometric properties of the Rass scale in the Serbian population. *J Affect Disord.* 2016; 189: 134-40.
- Ristić-Ignjatović D, **Hinić D**, Bessonov D, Akiskal SH, Akiskal KK, Ristić B. Towards validation of the short TEMPS-A in non-clinical adult population in Serbia. *J Affect Disord.* 2014; 164, 43-9.
- **Hinić D**, Akiskal SH, Akiskal KK, Jović J, Ristić-Ignjatović D. Validation of the TEMPS-A in university student population in Serbia. *J Affect Disord.* 2013; 149(1-3): 146-51.

- Ignjatović Ristić D, Hinić D, Banković D. et al. Levels of stress and resilience related to the COVID-19 pandemic among academic medical staff in Serbia. Psychiatry Clin Neurosci. 2020; 74(11): 604-5.

4. Научна област дисертације

Медицина. Изборно подручје: Превентивна медицина

5. Научна област чланова комисије

1. проф. др Драгана Игњатовић Ристић, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник,
2. доц. др Александар Даговић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Клиничка онкологија, члан,
3. доц. др Чедо Миљевић, доцент Медицинског факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Психијатрија, члан.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

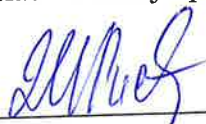
На основу увида у резултате досадашње научно-истраживачке активности и публиковани рад, **Невена Игрутиновић** испуњава све услове за одобрење теме и израду докторске дисертације.

Предложена тема је научно оправдана и оригинална, дизајн истраживања је прецизно постављен и дефинисан, методологија је јасна. Комисија сматра да ће предложена докторска теза бити од научног и практичног значаја, а да ће добијени резултати имати могућности публикавања у научним часописима.

Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу да прихвати пријаву теме докторске дисертације кандидаткиње **Невене Игрутиновић** под називом: „Утицај перцепције болести и телесног изгледа на механизме превладавања болести пацијенткиња са карциномом дојке“ и одобри њену израду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

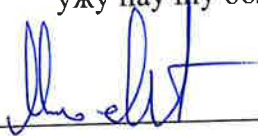
Проф. др Драгана Игњатовић Ристић, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник

Доц. др Александар Даговић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Клиничка онкологија, члан

Доц. др Чедо Миљевић, доцент Медицинског факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Психијатрија, члан

У Крагујевцу, 25.02.2021. године